

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

ЦІВИНА МАРГАРИТА СЕРГІЇВНА

УДК 339.732 (477): 005.21 (043.3)

СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНИХ БАНКІВСЬКИХ ГРУП В УКРАЇНІ

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство і
міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

КИЇВ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародного менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України, м. Київ

- Науковий керівник:** доктор економічних наук, доцент
Петрашко Людмила Петрівна,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
професор кафедри міжнародного менеджменту
- Офіційні опоненти:** доктор економічних наук, професор
Макаренко Михайло Ілліч,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»,
професор кафедри міжнародної економіки
- кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
Сльозко Олена Олександрівна,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
провідний співробітник сектору міжнародних фінансових досліджень

Захист відбудеться «24» лютого 2015 р. о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.02 в ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд.203

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49^Г, ауд. 601

Автореферат розісланий «23» січня 2015 р.

В.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

Кальченко Т.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

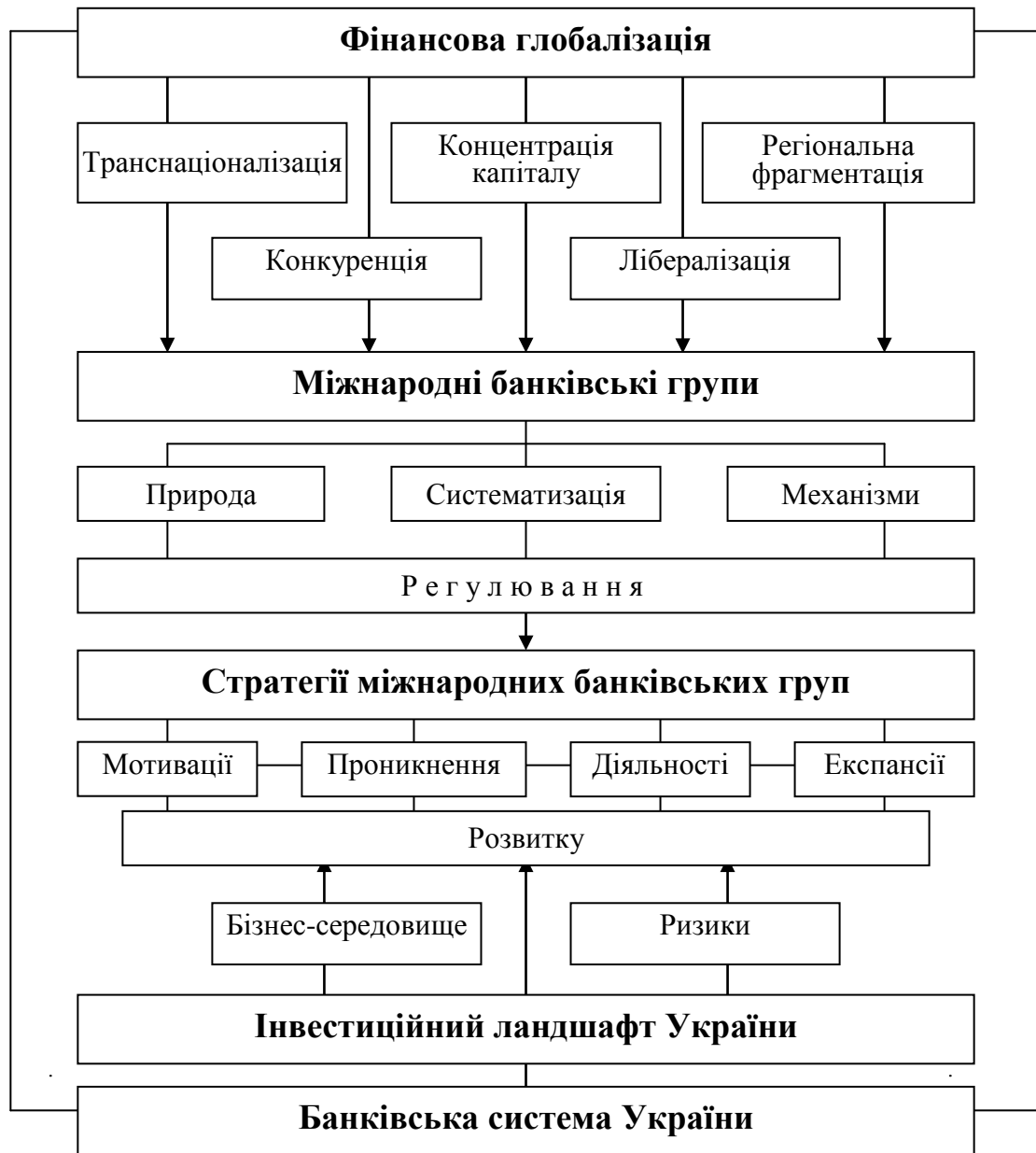
Актуальність теми. Фінансова глобалізація проявляється у нарощуванні та поглибленні масштабів транснаціоналізації, концентрації і регіональної фрагментації банківського бізнесу, інтеграції ринків капіталу та інфраструктури його міжнародних потоків, динамічному розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і мереж, конвергенції національних банківських систем. Крім того, посилюється нерівномірність розвитку економік та розподілу фінансових ресурсів, неврівноваженість платіжних балансів все більшої кількості країн світу, борговий характер економічного розвитку та його кризовість.

Міжнародні банківські групи займають домінуючі позиції у глобальному фінансовому бізнесі за рахунок ефективної консолідації активів та ресурсів, оптимізації стратегічних рішень при входженні на ринки різних країн, нарощування ринкових позицій. Сучасні моделі стратегічної діяльності міжнародних банківських груп забезпечують зменшення транзакцій витрат, уніфікацію бізнес-процесів та підвищення якості послуг. Їх переважно експансіоністські стратегії впливають на економічну і фінансову стабільність приймаючих країн, їх здатність проводити автономну грошово-кредитну політику, що зумовлює необхідність якісного оновлення національних регулятивних практик. В Україні присутність іноземного банківського капіталу, представлена насамперед міжнародними банківськими групами, є значною і становить близько третини сукупних банківських активів.

Теоретичним та емпіричним дослідженням стратегій міжнародних банківських груп в міжнародному бізнесі присвячено праці зарубіжних та вітчизняних дослідників: Т.Баліно, О.Барановського, Я.Белінської, Ю.Біленко, А.Беннера, А.Бергера, Ф.Борензтеіна, Б.Боссоні, В.Бруно, Я.Буланіна, Е.Булатова, Д.Бурова, А.Гайдуцького, В.Гейця, І.Гуцала, М.Дж'янетті, М.Дженсена, Т.Кальченко, О.Кіреєва, О.Кириченко, С.Классенса, А.Косе, І.Кобушко, Р.Корнилюка, В.Кочеткова, М.Лонга, З.Луцишин, Д.Лук'яненко, Дж.Маджнони, М.Макаренка, Ю.Макогона, Д.Матісона, В.Міщенко, О.Мозгового, А.Мороза, С.Онджени, Є.Панченко, Л.Петрашко, П.Роуза, Дж.Ролдоса, Л.Руденко-Сударевої, О.Сльозко, Т.Смовженко, В.Стельмаха, В.Шевчука, Ф.Шпиґа, Р.Хааса, М.Хансена, Р.Хаусволда, П.Хонохана, В.Хорена, О.Чуба, А.Єпіфанова, Д.Янга, Х.Джена, Дж.Уделла.

Разом з тим, ряд аспектів цієї наукової проблеми залишаються недостатньо розробленими та дискусійними, що зокрема стосується особливостей стратегій міжнародних банківських груп при входженні на національні фінансові ринки, кластеризації країн світу за рівнем глобалізації національних банківських систем та визначення критичного рівня присутності в них іноземного капіталу, формування середовища ефективної діяльності міжнародних банківських груп в Україні. Наведені вище аргументи обумовили вибір теми дисертаційної роботи, її мету, спрямованість ключових

дослідницьких завдань, логічну послідовність дослідження та викладу матеріалу (рис.1).

Рис. 1. Логіка дисертаційного дослідження

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконано в рамках міжкафедральних науково-дослідних тем факультету міжнародної економіки і менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»: «Ресурси і моделі глобального економічного розвитку» (номер державної реєстрації 0106U004357) – досліджено процеси транснаціоналізації, концентрації та регіональної фрагментації банківського бізнесу в умовах глобалізації (п.1.1) до розділу «Становлення системи глобального менеджменту»; «Стратегії національного розвитку в парадигмі глобальної економічної політики» (номер державної реєстрації 0111U007630) – систематизовано теоретико-

методологічні підходи щодо класифікації стратегій міжнародних банківських груп (п.1.2) до розділу «Національні стратегії конкурентного розвитку країн».

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є систематизація та узагальнення теоретичних підходів і бізнес-практик формування і стратегічного розвитку міжнародних банківських груп, обґрунтування заходів забезпечення їх ефективної діяльності на фінансовому ринку України.

Відповідно до теми та за логікою дослідження у роботі передбачено виконання таких завдань:

- дослідити розвиток процесів транснаціоналізації, концентрації, та регіональної фрагментації банківського бізнесу в умовах глобалізації;
- висвітлити еволюцію стратегій виходу міжнародних банківських груп на зарубіжні фінансові ринки;
- виявити і оцінити лібералізаційні тенденції в русі глобального банківського капіталу;
- охарактеризувати масштаби і структурну динаміку іноземного інвестування в банківський сектор України;
- показати стратегічну варіативність конкурентного входження міжнародних банківських груп на фінансовий ринок України;
- здійснити комплексну оцінку умов та особливостей формування національного середовища ефективної діяльності міжнародних банківських груп;
- обґрунтувати можливості та механізми трансформації інвестиційного ландшафту банківської сфери України у євроінтеграційному контексті.

Об'єктом дослідження є процеси глобалізації і організаційної консолідації банківського бізнесу.

Предметом дослідження є умови, тенденції, особливості та механізми реалізації бізнес-стратегій міжнародних банківських груп в Україні.

Методи дослідження. Дослідження виконане з використанням як загальнонаукових, так і спеціальних методів і прийомів економічного аналізу і синтезу, а саме: історико-логічних (при характеристиці процесів транснаціоналізації, концентрації, регіональної фрагментації та лібералізаційних тенденцій глобального банківського бізнесу – п.1.1, п.1.3); структурно-факторних (при класифікації стратегій міжнародних банківських груп на фінансових ринках – п.1.2, п.2.2, п.2.3); економіко-статистичних порівнянь (для кількісної характеристики присутності іноземного капіталу в банківській системі України – п.2.1); економіко-математичного моделювання (для визначення критичного рівня відкритості банківської системи України – п.2.1); експертних оцінок і прогнозів (для комплексної оцінки умов та особливостей формування середовища ефективної діяльності міжнародних банківських груп в Україні – п.3.1, п.3.2, п.3.3).

Джерельною та статистичною базою роботи є монографічні дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, матеріали й аналітичні звіти

міжнародних організацій World Bank, International Monetary Fund, Bank for International Settlements, European Central Bank, European Bank for Reconstruction and Development, агреговані дані Національного Банку України, Державного комітету статистики України, транснаціональних та системоутворюючих банків, міжнародних банківських груп та їх дочірніх структур, результати досліджень ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», ресурси Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному аналізі теоретичних підходів формування стратегій міжнародних банківських груп в глобальному бізнес-середовищі та обґрунтуванні інструментальних технологій їх реалізації в умовах релевантного розвитку України.

Наукова новизна визначається такими положеннями:

уперше:

- дано визначення міжнародної банківської групи як організаційно-інтегрованої мережі сукупності банків та інших фінансових установ, де на гармонізованих принципах корпоративного управління та інформаційно-уніфікованих технологіях ведення бізнесу надаються диверсифіковані висококонкурентні послуги з кредитування, інвестування, страхування, консалтингу тощо на глобальних ринках; виявлено і оцінено вплив, з одного боку, мотивацій материнських структур (російських, європейських, американських та інших країн), а з другого – умов і параметрів конкурентного бізнес-середовища та національних регулятивних систем на формування ідентифікованих та систематизованих автором антикризових стратегій міжнародних банківських груп на ринках приймаючих країн: повний вихід, делевереджинг (злиття, приєднання, поділ, виділення, трансформація, закриття), реструктуризація бізнес-процесів (управлінських, функціональних, операційних) та активів (продаж, купівля, диверсифікація) в різні періоди проявів глобального кризового циклу в конкретній країні (кризові шоки, фінансові дисбаланси, посткризові політична і економічна нестабільність). Така ідентифікація антикризових стратегій міжнародних банківських груп, по-перше, розширює теоретичне підґрунтя аналізу політичних, ринкових, макроекономічних, структурних, функціональних, конкурентних, іміджевих ризиків присутності іноземного капіталу в банківських системах зарубіжних країн; по-друге, підвищує мобільність та чутливість міжнародних банківських груп до змін глобального бізнес-середовища; по-третє, дозволяє впроваджувати системні адаптаційні антикризові заходи в приймаючих країнах;

удосконалено:

- підходи щодо селекції економіко-правових інструментів державного регулювання входу/виходу міжнародних банківських груп на національний фінансовий ринок (вільний, повністю та часткового обмежений) та встановлення режимів їх діяльності в банківській сфері України:

національний, стимулюючий, обмежувальний та селективний в залежності від правових (обмеження їх інвестиційної присутності в стратегічних галузях національної економіки та врівноваження корпоративних напрямків бізнесу при виборі категорії клієнтів), фінансових (бар'єрів щодо обсягів зовнішніх запозичень та транскордонного виведення прибутків дочірніх структур, підвищення інформаційної прозорості їх звітності), фіскальних (податків на повну зміну власника та продаж пакету акцій) інструментів з виокремленням механізмів стимулювання/дестимулювання глобальних поглинань; це дозволяє реально впровадити гармонізовані з європейськими національні правила і норми у вітчизняну систему регулювання транскордонного руху капіталу, що сприятиме пом'якшенню протиріччя між зобов'язаннями української сторони зафіксованими в Угоді про асоціацію з ЄС та рекомендаціями міжнародних організацій щодо подолання наслідків глобальної фінансової кризи;

- прийоми та інструменти обґрунтування критичного рівня присутності іноземного капіталу в національній банківській системі за рахунок використання методу подвійного пошуку та його математичної формалізації для визначення граничних меж діапазону оптимальної величини іноземного капіталу; на прикладі України розраховано залежність показника рівня фінансової стійкості банківської системи від частки банків з іноземним капіталом в сукупних банківських активах, що дозволяє в залежності від критеріїв (максимальний, оптимальний, мінімальний рівень) визначати, аналізувати та прогнозувати співвідношення між обсягами активів іноземних та вітчизняних банків в різні періоди розвитку національної банківської системи з ідентифікацією його оптимального значення, за якого присутність іноземних банків не загрожує фінансовій стабільності. Такий підхід дозволяє врахувати диспропорції, обумовлені структурним дисбалансом форм власності в одній банківській установі, уникнути подвійного рахунку часток іноземних власників і завищення масштабів іноземного контролю в банківському секторі країни;

отримали подальший розвиток

- методи комплексної оцінки конкурентоспроможності вітчизняних банків та банків з іноземним капіталом, що функціонують в Україні, шляхом ідентифікації середовищних параметрів (показник концентрації, індекс Херфиндала-Хершмана, індекс Розенблюта, показник інтенсивності конкуренції тощо) і порівняння кількісних (фінансові результати – прибуток та рентабельність, розмір банківської мережі, масштаби діяльності на ринку депозитних та кредитно-інвестиційних послуг) та якісних (імідж та надійність, оцінка клієнтської бази, продуктової, цінової та рекламної політики, технологічної оснащеності та якості сервісу) їх характеристик; оцінки конкурентних позицій (лідерська, аутсайдерська, сильна, слабка) та їх зміни (зростання, швидке зростання, погіршення, швидке погіршення). Такий підхід дозволяє діагностувати інтенсивність конкуренції, визначити діапазон

варіативних розбіжностей конкурентоспроможності вітчизняних та іноземних банків;

- класифікація стратегій міжнародних банківських груп на ринках приймаючих країн за рахунок визначення таких її критеріїв: рівні (глобальний, транснаціональний, регіональний, національний); напрямки розвитку (стабілізація, зростання, концентрація, інтеграція, скорочення, диференціація); конкурентні переваги (віолентні, комутативні, патієнтні); спеціалізація (вузька, універсальна); мотиваційні параметри (ринкові позиції, диверсифікація ризиків, слідування за клієнтом, лібералізація регулювання, оптимізація оподаткування); способи проникнення (створення – представництво, філіал, афілійована структура, злиття та поглинання – горизонтальні, вертикальні, латеральні, кооперація – стратегічні альянси, неформальні угоди та домовленості); це дозволяє, враховуючи особливості стратегічного розвитку банківських структур, генерувати синергетичний ефект у оптимальному портфелі корпоративних, функціональних та операційних банківських стратегій;

- кластеризація країн за рівнем глобалізації національних банківських систем на основі оцінювання частки іноземного капіталу в загальних банківських активах: незалежні (0-1 %), слабо-залежні (2-30%), помірно-залежні (31-50%), високо-залежні (51-90%), повністю залежні (91-100%); показано, що параметри такої залежності формуються, з одного боку, у процесі об'єктивно обумовленої інтеграції національного банківського сектору в глобальну фінансову систему, а з другого – внаслідок глобальної експансії могутніх міжнародних банківських груп, а також детермінуються зрілістю законодавчої бази, наявністю бар'єрів входження іноземного капіталу на фінансові ринки приймаючих країн.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені в дисертації теоретичні положення та методичні рекомендації щодо формування національного середовища ефективної діяльності міжнародних банківських груп можуть бути використані в процесі регулювання залучення іноземного капіталу в банківську систему України.

Наукові результати дисертації щодо диверсифікації стратегій входження та особливостей формування конкурентних позицій міжнародних банківських груп на фінансовому ринку України впроваджено в корпоративні практики російської та грецької банківських груп та їх дочірніх структур ПАТ «ВТБ БАНК» (довідка № 2637/1-2 від 8.04.2014р.), ПАТ «Альфа-Банк» (довідка № 39100-38-171199 від 15.05.2014р.), ПАТ «Марфін Банк» (довідка № 270/04 від 20.05.2014р.).

Рекомендації автора щодо розбудови практик корпоративної відповідальності в банківській системі України в контексті прийняття Глобальних стандартів результативності інвестування GIPS (The Global Investment Performance Standards), зокрема, оцінки генерації практик відповідального інвестування, обґрунтування стратегічного їх вибору та повного розкриття інформації щодо результатів інвестиційної діяльності

банків, були використані Українською асоціацією інвестиційного бізнесу (довідка № 50-д від 12.03.2014р.).

Авторські наукові розробки були використані аудиторською фірмою «КАДАСТР-АУДИТ» України (довідка №12/06-2014 від 12.06.2014р.) та ТОВ «Експерт-Холдинг» в рамках надання консалтингових послуг вітчизняним банкам та міжнародним банківським групам щодо діяльності на фінансовому ринку України (довідка №210В/14-1 від 23.04.2014р.).

Матеріали та результати дисертаційного дослідження впроваджено в навчальний процес факультету міжнародної економіки і менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» при розробленні методичного забезпечення та викладання дисциплін «Міжнародний менеджмент», «Міжнародні стратегії економічного розвитку», міжпредметного тренінгу «Технології крос-культурного менеджменту: адаптація до умов реального середовища» магістерської програми «Управління міжнародним бізнесом» (довідка про впровадження від 16.04.2014р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, які одержані в дисертації та виносяться на захист, здобуті автором особисто і відображені у наукових публікаціях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, ідеї та висновки, які є результатом самостійної роботи автора.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретико-методологічні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднені автором на 4 міжнародних, всеукраїнських науково-практичних і науково-методичних конференціях, зокрема на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки» (Тернопіль, 11-12 травня 2011р.); X Міжнародній науково-практичній конференції «Аналіз та прогнозування трансформаційних процесів в економіці сучасного світу: проблеми та перспективи (Київ, 6 – 7 квітня 2012р.); IX Mezinarodni vedecko-prakticka konference “Moderni vymozenosti vedy – 2013” (Прага, 27 січня – 05 лютого 2013р.); VI Всеукраїнській конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Розвиток національних економічних систем в умовах глобалізації: актуальні проблеми теорії та практики» (Сімферополь, 15 березня 2013р.).

Публікації. Основні положення дисертації опубліковані автором у 13 наукових працях, загальним обсягом 3,7 д.а., у тому числі: 6 - статті у наукових фахових виданнях, 2 - статті у наукових періодичних виданнях інших держав, 5 - публікації в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації складає 210 сторінок основного тексту. Дисертація містить 44 таблиці на 32 сторінках, 40 рисунків на 21 сторінці і 15 додатків на 20 сторінках. Список використаних джерел налічує 315 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

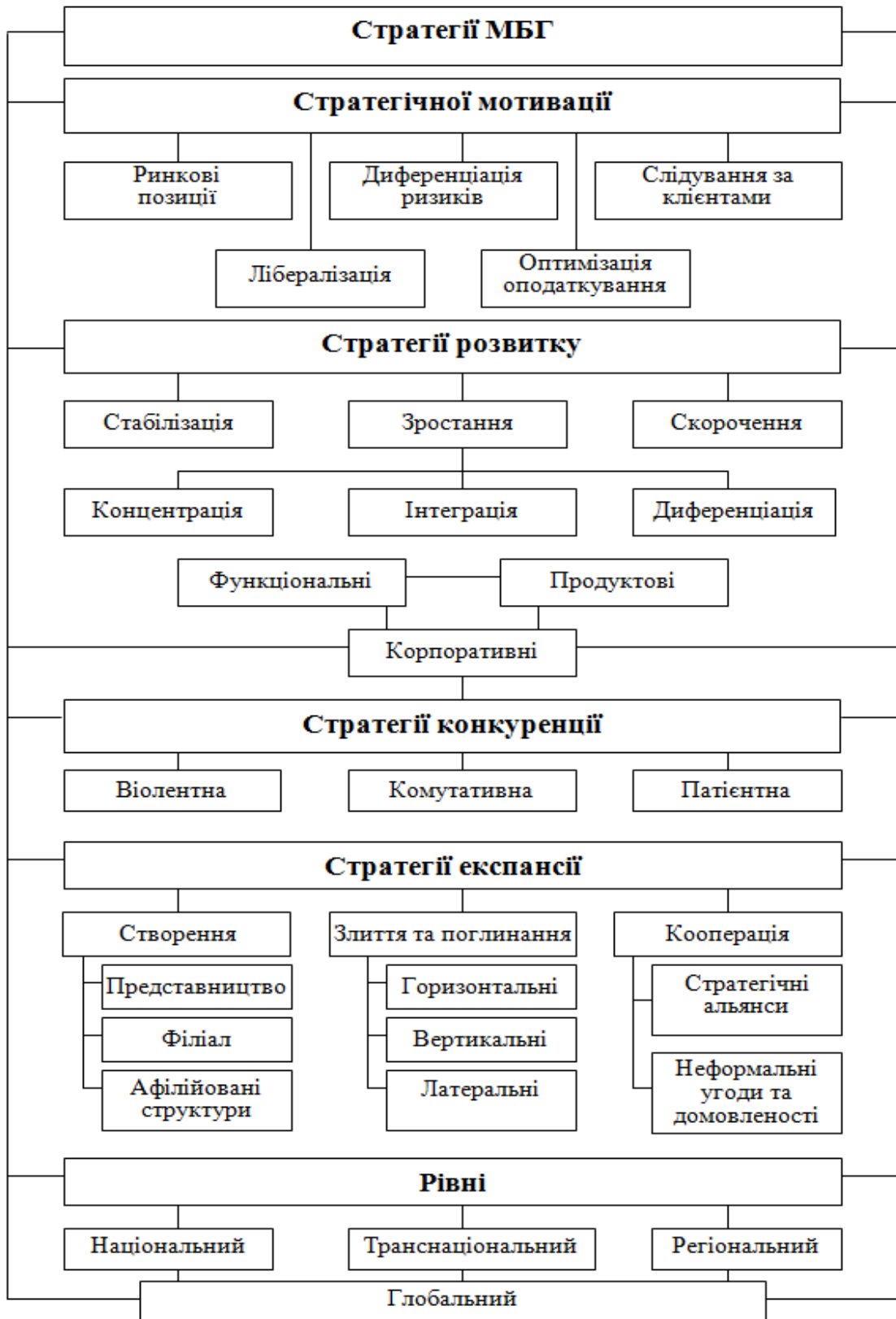
У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність; сформульовано мету, завдання; визначено об'єкт, предмет і методи дисертаційного дослідження; продемонстровано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; подано характеристику наукової новизни, практичного значення одержаних результатів; зазначено особистий внесок здобувача, наведено дані про апробацію та впровадження результатів дисертаційної роботи.

У розділі 1 **«Теоретичні основи стратегій банківських груп в міжнародному бізнесі»** досліджено процеси транснаціоналізації, концентрації, та регіональної фрагментації банківського бізнесу, систематизовано стратегії міжнародних банківських груп, розкрито природу та тенденції лібералізації руху капіталу в глобальному бізнес-середовищі.

В дисертації узагальнено і висвітлено сучасні тенденції банківської глобалізації, превалюючими з яких є: у кількісному вимірі - постійне нарощування її масштабів та концентрації активів, у якісному – посилення ролі та системо формуючого характеру міжнародних банківських груп в суб'єктній структурі глобального фінансового ринку. При цьому, особливості розвитку транснаціоналізації банківського бізнесу обумовлені по-перше, нерівномірним характером розподілу фінансових ресурсів, по-друге, еволюційною зміною форм глобальної фінансової інтеграції, по-третє, регіональними відмінностями привабливості банківських інвестицій. Підтверджено, що процес концентрації банківського капіталу є першочерговим чинником розвитку монополізації банківського бізнесу.

Показано, що головним суб'єктом глобалізації банківського бізнесу, являються міжнародні банківські групи, які надають банківсько-фінансові послуги. На сьогодні ці групи являють собою організаційно-інтегровані мережі сукупності банків та інших фінансових установ з вільним доступом до фінансових ресурсів, що акумулюються на глобальних ринках, стратегічною залежністю від зарубіжних центрів контролю, гармонізованими принципами корпоративного управління та інформаційно-уніфікованими технологіями ведення бізнесу. Доведено, що саме міжнародні банківські групи за рахунок високого рівня концентрації та централізації капіталу сприяють формуванню міжнародних монополій та олігополій з їх кардинальним впливом на фінансові системи приймаючих країн.

Систематизовано стратегії міжнародних банківських груп, що дозволяє сформувати оптимізований портфель корпоративних, функціональних та операційних банківських стратегій. Особливий акцент зроблено на експансіоністських стратегіях міжнародних банківських груп на глобальному фінансовому ринку з виокремленням стратегій створення нових банківських структур, злиття та поглинання, формування стратегічних альянсів та неформальних угод та домовленостей. (рис.2).

Рис. 2. Стратегії міжнародних банківських груп (МБГ)

Акцентовано увагу на зумовленій бізнес-середовищем приймаючих країн багатоваріантності стратегічних моделей діяльності міжнародних банківських груп.

Узагальнення світового досвіду регулювання іноземного капіталу в національних банківських системах дозволило автору згрупувати країни світу у кластери за рівнем їх фінансової глобалізації (частка іноземного капіталу в загальних банківських активах): незалежні, слабо-залежні, помірно-залежні, високо-залежні, повністю залежні (табл.1).

Таблиця 1

Кластери країн за рівнем глобалізації банківських систем (%), 2013р.

<i>Тип кластеру</i>	<i>Країни</i>
<i>Незалежні країни</i> 0-1 %	Китай, Філіппіни, Куба, Гаїті, Іран, Ємен, Саудівська Аравія, Ісландія, Японія, Ізраїль, Отар, ОАЕ, Шрі-Ланка, Ефіопія
<i>Слабо-залежні країни</i> 2-20 %	Корея, Малайзія, Таїланд, В'єтнам, Азербайджан, Казахстан, Росія, Туреччина, Болівія, Бразилія, Чилі, Колумбія, Домініканська Республіка, Еквадор, Венесуела, Марокко, Оман, Австралія, Канада, Данія, Франція, Німеччина, Італія, Нідерланди, Норвегія, Іспанія, Швейцарія, Велика Британія, США, Кувейт, Бангладеш, Індія, Непал, Нігерія
<i>Помірно-залежні країни</i> 21-50 %	Індонезія, Білорусь, Угорщина, Молдавія, Україна , Аргентина, Коста-Ріка, Гватемала, Єгипет, Австрія, Бельгія, Португалія, Словенія, Ангола, Кенія, Південна Африка
<i>Високо-залежні країни</i> 51-90 %	Албанія, Вірменія, Боснія Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Чехія, Грузія, Угорщина, Киргизстан, Латвія, Македонія, Сербія, Словаччина, Гондурас, Мексика, Нікарагуа, Панама, Парагвай, Перу, Бахрейн, Фінляндія, Пакистан, Уганда
<i>Повністю залежні країни</i> 91-100 %	Естонія, Литва, Барбадос, Сальвадор, Ямайка, Уругвай, Нова Зеландія, Гонконг, Мадагаскар, Мозамбік, Сенегал, Свазіленд

Джерело: Авторська розробка на основі data base to Bankscope, IMF, 2014

В роботі зроблено висновок, що вплив експансії іноземного капіталу на фінансові ринки приймаючих країн є неоднаковим в залежності від, з одного боку, масштабів, сфер та форм діяльності міжнародних банківських груп, а з другого – розміру, структури та регулятивної специфіки національної економіки.

У розділі 2 «Аналітична оцінка стратегій міжнародних банківських груп в банківському секторі української економіки» оцінено роль іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі, ідентифіковано стратегії входження та визначені закономірності оптимізації вибору стратегій міжнародними банківськими групами на фінансовому ринку України.

Аналітична оцінка процесів входження та характеру стратегічної діяльності міжнародних банківських груп на фінансовому ринку України дозволила ідентифікувати за критеріями: кількість іноземних банків, ніші позиціонування, частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, наступні етапи: 1991-1993рр. – початкове входження (незначні кількості установ та об'ємів іноземного інвестування, близько 2%); 1994-1998рр. – активне зростання (5,5%-15,7%, спекулятивний характер діяльності, близько 5%); 1999-2005рр. – регульоване зростання (18,3%-10,5%, стратегії слідування за клієнтом та диверсифікації діяльності, до 9,6%); 2006-2012рр. – інтенсивна експансія (12,4%-30,1%, стратегія злиття та поглинання, 19,5%-41,9%); 2013-2014рр. – згорання діяльності (27,2%, стратегія скорочення та виходу з ринку, 39,5%-32,1%).

Визначено, що структура власності активів банківської системи України (на 1.10.2014 р.) представлена банками з приватним українським капіталом (49%), банками з іноземним капіталом (30%), державними банками (21%). При цьому, іноземна частка з 2001р. по 2011р. зросла з 13,3% до 41,9% і лише в 2012-2014 рр. знизилась до 33,6%. Акцентовано увагу на доцільності розрізняти банки в залежності від прямої чи опосередкованої участі та рівня контролювання банку іноземним інвестором: банки з істотною участю іноземного капіталу (10%-50%), банки під контролем іноземного інвестора (з часткою більше 50%), квазі-іноземні банки (з міноритарними інвесторами), псевдо-іноземні банки (з формально іноземними, а фактично вітчизняними власниками).

В дисертації обґрунтовано критичний рівень іноземного капіталу в банківському секторі України. На основі розрахунку залежності показника рівня фінансової стійкості банківської системи від частки активів банків з іноземним капіталом в сукупних банківських активах, доведено, що в межах 2,62%-9,08% забезпечується прийнятний рівень фінансової стійкості (51,69%) вітчизняної банківської системи. Відзначено позитивний вплив іноземного капіталу на ефективність вітчизняної банківської системи в період кризових явищ за рахунок залучення нею диверсифікованих зовнішніх, в тому числі дотаційних джерел формування банківських ресурсів.

Показано, що інтенсивна експансія іноземного капіталу в українську банківську систему характеризується активною діяльністю, насамперед, європейських та російських банківських груп (табл.2). Виявлено, що ключовими мотивами їх входження на український фінансовий ринок були прямування за клієнтами та пошук нових ринкових позицій, а пріоритетною стратегією експансії – поглинання вітчизняних банків з розвинутими регіональними клієнтськими мережами.

Оцінено вплив глобальних факторів та особливостей бізнес-середовища приймаючих країн на формування антикризових стратегій міжнародних банківських груп: продажу, делевереджингу (злиття, приєднання, поділу, виділення, трансформації, закриття), реструктуризації управлінських, функціональних та операційних бізнес-процесів і активів.

Позиціонування міжнародних банківських груп в Україні, 1996-2015рр.

<i>МБГ (походження капіталу)</i>	<i>Банк з іноземним капіталом в Україні</i>	<i>Група банків</i>	<i>Присутність в Україні</i>	<i>Стратегія експансії</i>
Росія – 22% в іноземних активах				
Державний ВТБ Банк	ВТБ банк	1	2006-2015	поглинання
	АО "БМ БАНК"	4	2005-2015	поглинання
Державний «Сбербанк»	Сбербанк Росії	1	2007-2015	поглинання
	ВіЕс Банк	4	2013-2015	поглинання
Внешэкономбанк	Промінвестбанк	1	2009-2015	поглинання
Банк Русский Стандарт	Банк Русский Стандарт	3	2006-2014	поглинання
ЄВРОПА – 74% в іноземних активах, у національних банківських активах				
<i>в т.ч. Австрія – 21% в іноземних активах</i>				
Raiffeisen Zentralbank	Райффайзен Банк Аваль	1	2005-2015	поглинання
UniCredit SpA	Укрсоцбанк	1	1997-2015	поглинання
Erste Group Bank AG	Erste Bank Україна	2	2006-2012	поглинання
Volksbank International	ВАТ «ФОЛЬКСБАНК»	4	2007-2011	поглинання
<i>в т.ч. Кіпр -19% в іноземних активах</i>				
Група «Приват»	Приватбанк	1	1992-2015	створення
<i>в т.ч. Франція – 9% в іноземних активах</i>				
BNP Paribas	УкрСиббанк	1	2006-2015	поглинання
Credit Agricole SA	Креді Агріколь банк	2	1993-2015	поглинання
Societe Generale	ВАБанк	4	1996-2001	поглинання
	Профін банк	4	2008-2013	злиття
<i>в т.ч. Нідерланди – 6% в іноземних активах</i>				
ING Groep NV	ІНГ Банк Україна	2	1997-2015	створення
EFGNew Europe Holding	Універсал банк	2	2006-2015	поглинання
Credit Europe Group	Кредит Європа банк	4	2006-2012	створення
TBIF Financial Group	ВиЭйБи Банк	2	2005-2011	злиття
<i>в т.ч. Угорщина – 5% в іноземних активах</i>				
OTP Bank Plc.	ОТПБанк	2	2006-2015	поглинання
<i>в т.ч. Німеччина – 4% в іноземних активах</i>				
Commerzbank AG	Банк Форум	2	2007-2012	поглинання
Deutsche Bank AG	Дойче Банк ДБУ	4	2009-2015	створення
ProCredit Holding AG	ПАО "Прокредит Банк"	4	2001-2015	злиття
<i>в т.ч. Швеція -3% в іноземних активах</i>				
Swedbank Group	Swedbank	3	2007-2012	поглинання
SEB	SEB Банк	4	2005-2013	поглинання
<i>в т.ч. Польща – 3% в іноземних активах</i>				
Загальна ошадна каса	Кредобанк	3	1999-2015	поглинання
Getin Holding S.A	ПАО "Ідея Банк"	4	2007-2015	поглинання
<i>в т.ч. Велика Британія – 2% в іноземних активах</i>				
HSBC Holdings PLC	HSBC	3	2008-2010	створення
США - 3% в іноземних активах,				
Citicorp Inc	Сітібанк	3	1998 - 2015	створення
<i>Інші країни – 1% в іноземних активах</i>				

Джерело: авторська оцінка на основі <http://www.bank.gov.ua>

Доведено, що в умовах політичної та економічної кризи України міжнародні банківські групи використовують, в основному, стратегії виходу та очікування.

В розділі 3 «**Формування середовища ефективної діяльності міжнародних банківських груп в Україні**» визначена стратегічна варіативність конкурентного входження міжнародних банківських груп на фінансовий ринок України, узагальнено досвід лібералізації регулювання транснаціонального банківського бізнесу різних країн світу на предмет адаптації його в вітчизняному бізнес-середовищі, виявлено можливість трансформації інвестиційного ландшафту банківської сфери в контексті євроінтеграційної політики України.

В роботі удосконалено та апробовано інструментарій комплексної оцінки конкурентоспроможності вітчизняних та міжнародних банківських структур, що включає кількісні і якісні її характеристики. Компаративний аналіз конкурентоспроможності банків, функціонуючих в Україні, дозволив виявити безумовну перевагу банків з іноземним капіталом над вітчизняними банками. Доведено, що навіть в умовах фінансово-економічних криз, банки з іноземним капіталом демонструють кращі показники ефективності діяльності та адекватності капіталу у порівнянні з вітчизняними банківськими установами, значна кількість яких працювала за форс-мажорних обставин рекапіталізації, тимчасового адміністрування з боку Національного банку України, технічних дефолтів тощо.

Акцентовано увагу на тому, що загострення політичної, економічної та фінансової ситуації в Україні інтенсифікують відплив за кордон як іноземного, так і вітчизняного капіталу. Посилюються традиційні негативні вади вітчизняної економіки та адміністрування: обмеженість внутрішнього ринку та низька платоспроможність населення та бізнесу, не регламентованість та не транспарентність процедур вивозу національного капіталу, низький ступінь захисту прав власності й бізнесу, недовіра до дій влади, надвисокий рівень бюрократизації та корупції, значна тінізація фінансового ринку.

В роботі проведено комплексну оцінку режимів регулювання транскордонного руху капіталу країн Європейського економічного простору у форматі їх угод про асоціації з ЄС. Обґрунтовано передчасність політики розширення лібералізації міжнародного руху капіталу в Україні, яка може призвести до звуження бази для фінансування продуктивних інвестицій, зменшення частки внутрішніх депозитів у структурі пасивів банків, скорочення податкової бази та збільшення дефіциту державного бюджету, підвищення попиту на іноземну валюту, загострення проблеми з міжнародною ліквідністю України.

Враховуючи міжнародний регулятивний досвід, глобальні принципи та правила міжнародної конвергенції вимог до капіталу Базель II, III, IV та європейські стандарти банківської діяльності показано доцільність застосування селективного режиму регулювання прямих та портфельних іноземних інвестицій в залежності від їх видів та форм. Політика фінансових зовнішніх запозичень має враховувати не тільки поточні, зачасти кон'юнктурні потреби та інтереси державного кризового регулювання, але й

стратегічні перспективи та загрози для національної економіки, перевищення критичних рівнів зовнішньої заборгованості.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо визначення сучасних передумов, факторів, та особливостей формування стратегій міжнародних банківських груп на ринках приймаючих країн. Комплексне дослідження стратегій експансії іноземного капіталу в банківську систему України дало автору змогу сформулювати такі висновки:

1. Фінансова глобалізація супроводжується тенденціями транснаціоналізації, концентрації та регіональної фрагментації банківського бізнесу, призводячи до формування міжнародних банківських груп. Надвисока концентрація капіталу та консолідація активів, масштабна диверсифікована діяльність та експансіоністські стратегії розвитку, динамічність та потужність мережевих зв'язків міжнародних банківських груп визначають їх глобальний вплив на національні фінансові системи та спричиняють ускладнення умов реалізації практичних механізмів глобального та національного управління фінансовим сектором. Поряд з американськими та європейськими міжнародними банківськими групами, що домінують у глобальному фінансовому ландшафті, зростає роль нових гравців, насамперед регіональних банківських груп з ринків та країн, що розвиваються.

2. Формування сучасного портфелю стратегій міжнародних банківських груп, що потенційно може включати стратегії мотивації, розвитку, конкуренції, експансії, базується на універсальних підходах стратегічного планування з врахуванням специфічних можливостей відкритості національних економік, лібералізації руху транскордонного банківського капіталу, оптимізації оподаткування, ринкової потужності, диференціації глобальних та національних, політичних та економічних ризиків. Ефекти впливу експансії іноземного капіталу на національні банківські системи є неоднорідними, з одного боку, позитивними завдяки підвищенню їх фінансової стійкості, посиленню конкуренції на ринку банківських послуг, покращенню системи корпоративного управління, а з другого – негативними внаслідок створення загрози безпеці та економічному суверенітету країни, загострення політичних, економічних, соціальних проблем.

3. Еволюційний розвиток банківського сектору України характеризується масштабною присутністю іноземного капіталу, насамперед міжнародних банківських груп, що суттєво впливає на структуру його активів. Стратегічне позиціонування міжнародних банківських груп в бізнес-середовищі України показало, що ключовими експортерами капіталу є європейські та російські банківські групи. Відмічено наявність каналів псевдо-іноземних інвестицій в банківську систему України з країн, що мають ознаки офшорних зон (Кіпр, Нідерланди, Беліз тощо), як непрозорого механізму легалізації доходів сумнівного походження, способу зниження

інвестиційних ризиків та спроби уникнення оподаткування вітчизняними корпоративними структурами. Суттєвої різниці в результативності банків в залежності від походження їх капіталу європейський/російський не спостерігається.

4. За період своєї присутності в українському бізнес-середовищі роль міжнародних банківських груп змінювалась від активних покупців вітчизняних банків у 2004-2008рр. до продавців власних активів у 2010-2014рр. Стратегіями їх входження на український фінансовий ринок було прямування за клієнтами та пошук нових ринкових позицій. Незалежно від країни походження капіталу основною експансіоністською стратегією міжнародних банківських груп на український фінансовий ринок було поглинання вже існуючих банківських установ, що обумовлено наявністю у них ефективної інфраструктури (мережі філій) та сформованої клієнтської бази. Конкурентні переваги міжнародних банківських груп в українському бізнес-середовищі визначаються розміром статутного капіталу та активів банку, його іміджем, спектром та якістю послуг, кількістю філій. Наявність іноземних власників банків часто виступає суттєвою складовою суб'єктивної їх оцінки потенційними українськими споживачами, що формується на основі довіри до банку.

5. Антикризові стратегії міжнародних банківських груп на українському фінансовому ринку формуються під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів і диференціюються в залежності від країни походження капіталу. Так, запровадження американських та європейських санкцій проти Росії, внутрішня політична та економічна кризи, військові дії на південному сході країни внесли корективи в стратегії діяльності російських банківських груп в Україні. Відбувається поступове зменшення активності, постійний делевереджинг і трансформація їх діяльності. Проблеми Єврозони, нові міжнародні та національні регулятивні вимоги до банківського капіталу, комплекс зовнішніх і внутрішніх, політичних і економічних ризиків формують кризові стратегії європейських банківських груп в Україні, коли переважає очікування, структурна реорганізація банків та реструктуризація активів і бізнес-процесів. Актуальність збереження присутності європейських банківських груп на українському ринку зростатиме в силу ратифікації Угоди про асоціацію України та ЄС.

6. Діюча система регулювання діяльності міжнародних банківських груп в Україні наразі неспроможна приймати релевантні стратегічні рішення та здійснювати належний контроль, що актуалізує необхідність її удосконалення у напрямках обмеження входження іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему, визначення умов щодо формування інтеграційних об'єднань за участю міжнародних банківських груп, обмеження їх інвестиційної присутності в стратегічних галузях національної економіки та врівноваження корпоративних напрямків бізнесу при виборі категорії клієнтів, визначення механізмів регулювання глобальних поглинань та обсягів зовнішніх запозичень і транскордонного виведення прибутків

дочірніх структур, встановлення жорстких вимог щодо прозорості та оприлюднення інформації з надання банківських послуг учасникам всередині об'єднання, підвищення інформаційної транспарентності їх звітності.

7. Хронічний дефіцит платіжного балансу країни, катастрофічне зменшення обсягу її валютних резервів демонструють відсутність запасу міцності для здійснення кардинальних лібералізаційних змін стосовно руху потоків транснаціонального капіталу в Україні. Оцінка зарубіжного регулятивного досвіду лібералізації руху капіталу країн з аналогічним до українського рівнем економічного розвитку підтверджує, що Україна при гармонізації національного регулювання діяльності міжнародних банківських груп до стандартів ЄС повинна враховувати глобальні принципи та правила базельських вимог II, III, IV та європейські стандарти банківської діяльності і застосовувати селективний режим регулювання прямих та портфельних іноземних інвестицій в залежності від їх видів та форм. У середньостроковій перспективі при формуванні сприятливого інвестиційного клімату, зміцненні фінансових позицій країни, становленні ефективної системи державного управління уможлиблюється, стає логічним та обґрунтованим поступове зняття існуючих бар'єрів щодо лібералізації транскордонного руху капіталу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Цівина М.С. Практика використання концепції корпоративної соціальної відповідальності світовими банківськими групами: міжнародний досвід / М.С. Цівина // Вчені записки Кримського інженерно – педагогічного університету. Економічні науки. – Сімферополь: НІЦ КІПУ, 2012. – Випуск 37. - С. 71 – 76. (0,6 д.а.).

2. Цівина М.С. Оцінка практик корпоративної відповідальності національних та зарубіжних банків українського бізнес-середовища: порівняльний акцент / Л.П. Петрашко, М.С. Цівина, Є.М. Киян//Ученые записки Крымского инженерно-педагогического университета. Экономические науки. – Симферополь: НИЦ КИПУ, 2013. – Выпуск 42. – С. 88-92. (0,5 д.а., особисто автору – 0,4 д.а., проведена оцінка практик КСВ міжнародних банківських груп в Україні).

3. Цівина М.С. Фактори та мотиви входження міжнародних банківських груп на фінансовий ринок України / Л.П. Петрашко, М.С. Цівина // Вісник Університету банківської справи Національного банку України, 2014. - Випуск № 5-6 (125). - С.10-16. (0,4 д.а., особисто автору – 0,3 д.а., визначено мотиви входження міжнародних банківських груп на фінансовий ринок України).

4. Цівина М.С. Стратегії виходу міжнародних банківських груп на зарубіжні фінансові ринки / Л.П. Петрашко, М.С. Цівина // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журн. – К.: НАУ, 2014. - № 1. – С.174 – 188. (0,7 д.а., особисто автору – 0,5 д.а., здійснена класифікація

стратегій виходу міжнародних банківських груп на зарубіжні фінансові ринки).

5. Цівина М.С. Посткризова реструктуризація бізнес-моделей міжнародних банківських груп / Л.П. Петрашко, М.С. Цівина // Інноваційна економіка: наук.-виробн. журн. – м. Тернопіль, 2014. - № 4(53). – С.277 – 280. (0,5 д.а., особисто автору – 0,4 д.а., проведена оцінка активів глобальних банківських груп).

6. Цівина М.С. Антикризові стратегії міжнародних банківських груп / Л.П. Петрашко, М.С. Цівина // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки: наук. журн. – Херсон, 2014. - № 7, Ч.1. – С.122 – 124.(0,5 д.а., особисто автору – 0,4 д.а., здійснена класифікація антикризових стратегій міжнародних банківських груп).

В наукових періодичних виданнях інших держав:

7. Tsivyna M.S. The presence of foreign banks at the Ukrainian market / L.P. Petrashko, M.S. Tsivyna // Nauka i Studia. Ekonomiczne nauki. – Przemysl: «Nauka i studia», 2013. - № 02 (70). – С. 53-60. (0,3 д.а., особисто автору – 0,2 д.а., надана характеристика присутності іноземного капіталу в банківській сфері України).

8. Tsivyna M.S. The foreign capital expansion in the banking systems of developing countries /Ludmila P. Petrashko, M.S.Tsivyna//СІР – Каталогизација у публикацији Народна библиотека Србије, Београд ЕМІТ: Economics Management Information Technology / Editorin Chief Radmilo Nikolij, Bor: Kompjuter centar Bor : Grapanska iitaonica Evropa– 2014. - Vol. 3. No.2. – P. 87-92. –[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://emit.kcbor.net>. (0,3 д.а., особисто автору – 0,2 д.а., проаналізовано тенденції експансії іноземного капіталу в банківські системи країн, що розвиваються).

В інших виданнях:

9. Цівина М.С. Стратегічні орієнтири корпоративної соціальної відповідальності міжнародних банківських груп в Україні / Л.П. Петрашко, М.С. Цівина// Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки. Матеріали ІV міжнародної наук.-практ. конференції. Тези доп. (11-12 травня) / Відп. ред. С.І.Юрій. – Тернопіль, 2011. – С.126-127. (0,2 д.а., особисто автору – 0,1 д.а., визначено стратегічні орієнтири відповідальності міжнародних банківських груп в українському банківському секторі).

10.Цівина М.С. Міжнародні банківські групи в умовах глобалізації / М.С. Цівина // Аналіз та прогнозування трансформаційних процесів в економіці сучасного світу: проблеми та перспективи. Матеріали Х Міжнародної науково-практичної конференції, 6 – 7 квітня 2012 - Київ: Аналітичний центр «Перспектива», 2012, Ч. II - С.116 – 117.(0,1 д.а.).

11. Tsivyna M.S. The motives of enter of the international banking groups at the financial market of Ukraine / L.P. Petrashko, M.S. Tsivyna // “Moderni vymozenosti vedy – 2013”. Materialy IX mezinarodni vedecko - prakticka konference, 27 ledna – 05 unora 2013 roku. – Dil 1. Ekonomicke vedy. - Praha:

Publishing House «Education and Science», 2013. – С.75 – 76. (0,2 д.а., особисто автору – 0,1 д.а., здійснена класифікація мотивів входження міжнародних банківських груп на фінансовий ринок України).

12. Цівина М.С. Корпоративні стратегії транснаціональних фінансових корпорацій / М.С. Цівина // Развитие национальных экономических систем в условиях глобализации: актуальные проблемы теории и практики. Материалы VI Всеукраинской конференции студентов, аспирантов и молодых ученых, 15 марта 2013 г.- Симферополь: ДИАЙПИ, 2013.– С.353-354. (0,1 д.а.).

13. Цівина М.С. Міжнародні банківські групи на фінансовому ринку України / Л.П. Петрашко, М.С. Цівина// Вісник Одеського національного університету.Серія: Економіка.- Одеса: Видавничий дім «Гельменевтика», 2013. – Том 18. Випуск 4/3. – С.34-38. (0,4 д.а., особисто автору – 0,3 д.а., досліджено тенденції присутності іноземного капіталу в банківському секторі України).

АНОТАЦІЯ

Цівина М.С. Стратегії міжнародних банківських груп в Україні. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ, 2015.

У роботі досліджено процеси транснаціоналізації, концентрації, та регіональної фрагментації банківського бізнесу, розкрито природу лібералізації руху капіталу в глобальному бізнес-середовищі, систематизовано стратегії міжнародних банківських груп на фінансових ринках.

Оцінено роль іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі, ідентифіковано стратегії входження та визначені закономірності оптимізації вибору стратегій міжнародними банківськими групами на фінансовому ринку України. Визначена стратегічна варіативність конкурентного входження міжнародних банківських груп на фінансовий ринок України.

Узагальнено досвід лібералізації регулювання транснаціонального банківського бізнесу різних країн світу на предмет адаптації його в вітчизняному бізнес-середовищі. Виявлено можливість трансформації інвестиційного ландшафту банківської сфери в контексті євроінтеграційної політики України.

Ключові слова: міжнародна банківська група, іноземний капітал, концентрація капіталу, транснаціоналізація капіталу, регіональна фрагментація банківського бізнесу, банківська система, приймаючі країни, стратегії експансії капіталу.

АННОТАЦИЯ

Цивина М.С. Стратегии международных банковских групп в Украине. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – Мировое хозяйство и международные

экономические отношения. – ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана». – Киев, 2015.

В работе исследованы процессы транснационализации, концентрации и региональной фрагментации банковского бизнеса, раскрыта природа либерализации движения капитала в глобальной бизнес-среде, систематизированы стратегии международных банковских групп на финансовых рынках.

Оценена роль иностранного капитала в отечественной банковской системе, идентифицированы стратегии вхождения и определены закономерности оптимизации выбора стратегий международными банковскими группами на финансовом рынке Украины. Определена стратегическая вариативность конкурентного вхождения международных банковских групп на финансовый рынок Украины. Обобщен опыт либерализации регулирования транснационального банковского бизнеса разных стран мира на предмет адаптации его к украинской среде. Выявлена возможность трансформации инвестиционного ландшафта банковской сферы в контексте евроинтеграционной политики Украины.

Ключевые слова: международная банковская группа, иностранный капитал, концентрация капитала, транснационализация капитала, региональная фрагментация банковского бизнеса, банковская система, принимающие страны, стратегии экспансии капитала.

ANNOTATION

Tsivyna M.S. The Strategies of International Banking Groups in Ukraine. – Manuscript.

Thesis for the Academic Degree of Candidate of Economic Sciences in Specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman». – Kyiv, 2015.

The processes of transnationalization, concentration and regional fragmentation of transnational banking business was studied, the nature of capital flow liberalization in the global business environment was revealed, the entry strategies of international banking groups in the financial markets were systemized. It is shown that the main subjects of the banking business globalization are the international banking groups. Because of the high level of concentration and centralization of capital they facilitate the formation of international monopolies and oligopolies with their radically impact on the financial system of the host countries.

The strategies of international banking groups, which allows to create an optimized portfolio of corporate, functional and operational banking strategies were systematized. The particular emphasis was placed on the expansionist strategies of international banking groups in the global financial market together with the distinguishing the strategies of new banking structures creation, mergers and acquisitions, formation of strategic alliances and informal agreements and arrangements.

There were estimated the entering processes and the nature of strategic functioning of the international banking groups in the financial market of Ukraine with distinguishing the stages of their evolution. The attention was focused on the feasibility to differentiate the banks depending on the direct or indirect participation and the level of banking control by the foreign investors: banks with significant participation of foreign capital, banks controlled by foreign investor, quasi-foreign banks, pseudo-foreign banks.

The entering strategies were identified and the patterns of the optimization of the selection of international banking groups' strategies in the financial market of Ukraine were defined. In the dissertation there was made an attempt to justify the critical level of foreign capital in the banking sector of Ukraine. The attention was focused on the positive impact of foreign capital on the efficiency of the national banking system during the crisis by diversifying the main sources of bank resources formation, mainly due to the factor of the external grants.

The strategic variability of the competitive entry of international banking groups in the financial market of Ukraine was defined. In the dissertation there were improved and tested the tools of the integrated assessment of domestic and international banks' competitiveness, including quantitative and qualitative characteristics and the methods of processing the study results.

The experience of regulation liberalization of transnational banking business around the world was generalized in the terms of adapting it to the domestic business environment. The attention was focused at the aggravation of the political, economic and financial situation in Ukraine intensifies the outflow abroad both foreign and domestic capital. In this paper, there was made the complex estimation of the transboundary movement of capital regulatory regimes in the European Economic Area in the form of the Association Agreement with the EU. There was grounded the prematurity if the enlargement policy of international capital liberalization in Ukraine, which could lead to base narrowing for financing the productive investments, decreasing the share of domestic deposits in the banks' liabilities structure, reducing the tax base and increasing government budget deficit, increasing the demand for foreign currency, growing of the problem with the international liquidity of Ukraine.

The possibility of transforming the banking sphere investment landscape in the context of European integration policy of Ukraine was revealed. Considering the international regulatory experience, global principles and rules of international convergence of capital requirements to Basel II, III, IV and European banking standards there was shown the feasibility of selective mode of regulation the direct and portfolio investment, depending on their types and forms. The financing policy should take into account not only current, often opportunistic needs and interests of the public crisis management, but also the strategic perspectives and threats to the national economy, the exceeding of the foreign debt critical levels.

Keywords: international banking group, foreign capital, capital concentration, capital transnationalization, regional fragmentation of banking business, banking system, host countries, strategies of capital expansion.